

Tilburg University

Nekt personeelsgebrek Brabantse economie?

van Schaik, A.B.T.M.

Published in:
Brabant Provincie Magazine

Publication date:
2000

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Schaik, A. B. T. M. (2000). Nekt personeelsgebrek Brabantse economie? *Brabant Provincie Magazine*, 11-13.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Nekt personeelsgebrek Brabantse economie?

Dit interview is verschenen in BRABANT Provincie Magazine, november 2000.

(Does labour shortage harm the economy of the province of Brabant?)

Waar zijn nog arbeidskrachten te vinden? In de bakken bij de arbeidsbureaus zitten alleen nog 'fase-4-cliënten'. Tot voor kort waren dat de hopeloze gevallen. Nu wordt er in deze mensen duizenden guldens geïnvesteerd en voor je het weet lopen ze rond als IT-consultant. In alle kieren en gaten worden mogelijke werknemers gezocht. In winkelstraten schreeuwen affiches om winkelpersoneel en steeds vaker staan op bestelbusjes en vrachtauto's teksten als 'Bent u onze nieuwe collega? Bel ons.' Hoe ernstig zijn de gevolgen van het personeelsgebrek? Is dit het struikelblok dat een eind maakt aan de jarenlange economische voorspoed in Brabant?

De BV Nederland telt momenteel ruim 200.000 vacatures die moeten worden vervuld. 'En er is eigenlijk geen sector die geen last heeft van de krapte op de arbeidsmarkt,' vertelt professor Ton van Schaik, hoogleraar algemene economie aan de Katholieke Universiteit Brabant. Als oorzaken ziet Van Schaik 'het beleid van loonmatiging dat door de verschillende regeringen is gevoerd de afgelopen vijftien jaar en de lage rente waardoor iedereen bijna onbepert kan consumeren en zich diep in de schulden steekt.'

Van Schaik: 'De overheid en de sociale partners zijn verkikkerd geraakt op loonmatiging en daarin is het poldermodel doorgeschoten. In vergelijking met andere landen hebben we lage lonen en is het aantrekkelijk om meer mensen in dienst te nemen in plaats van te investeren. Maar eigenlijk schieten de bedrijven er niet veel mee op want ze moeten nu kapitalen uitgeven om nieuwe mensen binnen te halen.'

Loonexplosie

Van Schaik ziet grote gelijkenis met de jaren zestig. Ook toen was er sprake van grote economische groei en konden bedrijven nauwelijks aan personeel komen. 'Uiteindelijk kwam er een loonexplosie en zakte het aantal vacatures weer in. Dat zal ook nu weer gebeuren. Het is iets dat je niet echt kunt sturen. Je kunt de werking van de arbeidsmarkt hooguit iets vertragen.'

Op de vraag of de personeelsproblematiek uiteindelijk een eind maakt aan de economische bloei in Brabant, zegt Van Schaik: 'Een recessie ontstaat niet alleen in Brabant of in Nederland. Onze economie is voor 90 procent gebonden aan de ontwikkelingen in de rest van de wereld. Maar natuurlijk is het zo dat een bedrijf met

een tekort aan werknemers minder omzet draait dan het zou wensen. Personeelsgebrek is dan ook een rem op de groei. Maar ik zie toch vooral ook een positieve kant: nu arbeid schaars is worden ondernemers geprikkeld om te bekijken of ze niet op arbeid kunnen besparen door nieuwe technologie toe te passen. Op ICT-gebied verkeren veel bedrijven nog in een zogeheten ‘assimilatie-fase’; ze proberen technieken vrijblijvend uit, terwijl ze nu door de arbeidsschaarste gedwongen worden om werkelijk met de nieuwe technologie aan de slag te gaan. Dat zou een uitstekende ontwikkeling zijn omdat hierdoor een nieuwe basis wordt gelegd voor verdere economisch groei.’

Schuiven met papier

Als voorbeeld verwijst Van Schaik naar kantoorwerk. ‘Dat vormt een groot deel van de werkgelegenheid in Nederland. Maar wat is dat nou voor werk? Simpel gezegd is het vooral op en neer schuiven van papier. Dat is via ICT te organiseren. Veel kantoor mensen zouden hierdoor overbodig worden en dus beschikbaar zijn voor ander werk.’

In Brabant is de zakelijke en financiële dienstverlening het afgelopen decennium sterk gegroeid. Dat is een arbeidsintensieve branche. Daar lijkt de personeelskrapte dramatisch, maar Van Schaik ziet dat duidelijk anders. ‘Cijfers wijzen uit dat de productiviteit per werknemer per uur, oftewel de arbeidsproductiviteit, al vijf jaar een dalende trend vertoont. Dat komt omdat er heel veel starters in deze branche opereren. Die zijn vaak minder productief dan ondernemers die al langere tijd bezig zijn. Als deze bedrijven er in slagen om de productiviteit per werknemer te verhogen door het benutten van nieuwe technologie, geeft dat de economie een geweldige swing.’

Goed imago

Het personeelsprobleem verschilt per bedrijf. Dat heeft niet alleen met de branche te maken, ook het imago van het bedrijf speelt een rol. Sollicitanten hebben tegenwoordig keus genoeg, ze hebben volop de kans om het bedrijf uit te zoeken dat hen het meest aan staat. Bavaria in Lieshout is een bedrijf dat er goed uitspringt. Jan Vlemmings: ‘Toen we laatst een open dag hielden voor nieuw personeel kwamen daar 150 mensen op af. Dat is niet slecht in deze tijd. Kennelijk hebben we hier in de omgeving een goede naam opgebouwd.’

Het gaat te ver om te zeggen dat Bavaria geen last heeft van de krapte. Vooral het vinden van elektrotechnisch-geschoolde mensen kost de grootste moeite. De bierbrouwer huurt tegenwoordig specialistische bureau’s in om nieuwe mensen desnoods bij een ander bedrijf weg te kapen.

Minder essentieel maar wel opvallend is dat Bavaria in de zomermaanden geen vakantiekrachten meer kan vinden. Vlemmings: 'Vroeger had je in de zomervakantie scholieren in overvloed. Die kwamen hier vier of vijf weken werken. Die zie je niet meer. In de zomerperiode moeten we het tegenwoordig oplossen met Polen, Duitsers en Ieren.'

Stimuleren

Om de problemen op de arbeidsmarkt te verzachten probeert de provincie groepen mensen te activeren die nu nog veelal buiten het arbeidsproces staan (zie kader). Denk bijvoorbeeld aan vrouwen en ouderen. Ook in het onderwijs wordt geïnvesteerd. Verschillende projecten moeten het technisch onderwijs aantrekkelijker maken voor de jeugd. Ook moet het onderwijs beter aansluiten op de arbeidsmarkt en moeten uitvallers opgevangen worden en alsnog aan een diploma geholpen worden.

Scepsis

Van Schaik denkt dat dergelijke maatregelen om mensen weer aan het werk te krijgen tevergeefs zijn. 'De overheid is met dit soort maatregelen altijd te laat, dat heeft het verleden wel uitgewezen. Ik denk ook niet dat je ouderen zo gek krijgt dat ze aan het werk blijven. Die zien hun VUT als een verworvenheid, dat geven ze niet op. Ik denk dat je hooguit in de categorie huisvrouwen nog een aantal mensen aan het werk krijgt.'

Als Brabant de motor van de Nederlandse economie wil blijven moet de provincie meer structurele maatregelen nemen, aldus Van Schaik. 'Brabant moet af van het 'dozen schuiven'. Je ziet dat er veel geïnvesteerd wordt in logistiek. Daarvoor is vaak alleen lager geschoold personeel nodig. Dat is niet goed. Dozen schuiven kan ook in Polen. Wij moeten ons richten op hoogwaardige productie. Als jongeren zien dat hun vader bij een distributiebedrijf werkt als heftruckchauffeur dan willen ze later ook zoiets. Daardoor ligt het aspiratie-niveau laag. Door hoogwaardige bedrijven aan te trekken, ontstaat een prikkel om te studeren en dat is weer goed voor de economie. Ik vind dat de provincie zich daar veel meer mee bezig moet houden. Laat maar zien wat ASM-Lithography in Veldhoven doet. Daar moet je mee pronken, reclame voor maken. Veel logistiek hoeft er niet meer bij te komen. Het legt ook een enorm beslag op de ruimte in Brabant. Daar schiet je op den duur niets mee op.'

Jubileum

In de strijd om personeel te behouden en nieuwe mensen aan te trekken zal Bavaria niet snel extra salaris of bijvoorbeeld een auto bieden. 'We moeten het hebben van onze arbeidsvoorwaarden en de sfeer van het familiebedrijf. En dat werkt nog steeds.'

Je ziet dat hier vaders en zonen werken. Het komt bij ons nog regelmatig voor dat mensen hier een jubileum vieren omdat ze hier vijftientig of dertig jaar werken. Daar zijn we trots op.'

Concrete projecten

Om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen is door de provincie een aantal projecten gestart. Bijvoorbeeld het project 'stille reserves', waarbij ouderen, allochtonen, arbeidsgehandicapten en vrouwen die willen herintreden, worden opgespoord en toegeleid naar een baan. Bovendien stimuleert de Provincie via projecten dat werkgevers arbeid anders organiseren, zodat mensen die eerst niet konden of wilden werken door die aanpassingen nu wel aan het werk gaan. Het gaat bijvoorbeeld om aanpassing van de werktijden, zodat mensen werk en zorgtaken kunnen combineren. Of het zorgen voor begeleiding op maat op de werkvloer, scholing en training zodat mensen die een functie nog (gedeeltelijk) moeten leren daar ook de kans voor krijgen. Bovendien bevordert de Provincie met onder meer het Brabant-brede ATB-project vernieuwing in het (technisch) onderwijs, zodat jongeren kunnen ervaren dat werken in de techniek boeien en leuk is. Via een project als Back up hebben we een methodiek ontwikkeld. Deze methode voorkomt dat jongeren zonder startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden, ook al gaan ze niet meer 'gewoon' naar school.

